

Nr 167

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om
ändring i arbetarskyddslagen den 3 januari 1949 (nr 1);
given Stockholms slott den 27 april 1962.*

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om ändring i arbetarskyddslagen den 3 januari 1949 (nr 1).

GUSTAF ADOLF

Torsten Nilsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att de särskilda bestämmelserna om nattvila för kvinnor utgår ur arbetarskyddslagen. I fortsättningen kommer alltså samma regler i fråga om nattvila att gälla för män och kvinnor. Dessa regler föreslås jämkade för att underlätta tvåskiftsarbete vid femdagarsvecka. Slutligen föreslås arbetarskyddsstyrelsen få befogenhet att i vissa fall meddela dispens från förbudet mot att använda kvinnor till arbete under jord.

Förslag till

till

L a g

om ändring i arbetarskyddslagen den 3 januari 1949 (nr 1)

Härigenom förordnas, att 36 och 37 §§ arbetarskyddslagen den 3 januari 1949¹ skola upphöra att gälla samt att 19, 20, 34, 62, 64 och 73 §§ samma lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

19 §.

Arbetstagare skall åtnjuta erforderlig ledighet för nattvila. I denna ledighet skall ingå tiden mellan klockan 23 och klockan 5.

Från vad sålunda stadgats må avvikelse ske, där visst arbete med hänsyn till sin natur, allmänhetens behov eller annan särskild omständighet måste fortgå jämväl nattetid eller eljest bedrivas å tid före klockan 5 eller efter klockan 23. Har natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i driften eller ock medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom, må ock arbetstagare, i den mån det är nödigt med hänsyn till berörda förhållande, användas till arbete å tid mellan klockan 23 och klockan 5.

Arbetstagare i överordnad ställning må, där så finnes påkallat, användas till arbete å tid mellan klockan 23 och klockan 5 utan hinder av vad i första stycket är stadgat.

Arbetstagare skall åtnjuta erforderlig ledighet för nattvila. I denna ledighet skall ingå tiden mellan klockan 24 och klockan 5.

Från vad sålunda stadgats må avvikelse ske, där visst arbete med hänsyn till sin natur, allmänhetens behov eller annan särskild omständighet måste fortgå jämväl nattetid eller eljest bedrivas å tid före klockan 5 eller efter klockan 24. Har natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i driften eller ock medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom, må ock arbetstagare, i den mån det är nödigt med hänsyn till berörda förhållande, användas till arbete å tid mellan klockan 24 och klockan 5.

Arbetstagare i överordnad ställning må, där så finnes påkallat, användas till arbete å tid mellan klockan 24 och klockan 5 utan hinder av vad i första stycket är stadgat.

¹ Senaste lydelse av 36 och 37 §§ se SFS 1950: 70.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

20 §.

När särskilda skäl föranleda därtill, må arbetarskyddsstyrelsen medgiva att arbetstagare användes till arbete å tid mellan klockan 23 och klockan 5 i vidare utsträckning än som följer av bestämmelserna i 19 §.

Sådant undantag — — — — —

När särskilda skäl föranleda därtill, må arbetarskyddsstyrelsen medgiva att arbetstagare användes till arbete å tid mellan klockan 24 och klockan 5 i vidare utsträckning än som följer av bestämmelserna i 19 §.

Sådant undantag — — — — — uppkomma därigenom.

34 §.

Kvinna må — — — — — eller stenbrott.

Vad i första stycket stadgas avser icke arbetstagare i överordnad ställning, som ej utför kroppsarbete.

Arbetarskyddsstyrelsen äger medgiva, att kvinna utan hinder av bestämmelsen i första stycket må användas till sjukvårdsarbete eller annat socialt arbete så ock tillfälligt arbete, som antingen står i samband med kvinnans yrkesutbildning eller icke är kroppsarbete.

62 §.

Arbetsgivare, som använder minderårig eller kvinna till arbete i strid mot bestämmelse i 23, 24, 25, 27, 30, 31, 32, 33 eller 34 §, 35 § andra stycket eller 36 §, straffes med dagsböter.

Har förseelsen — — — — — femtio kronor.

Arbetsgivare, som använder minderårig eller kvinna till arbete i strid mot bestämmelse i 23, 24, 25, 27, 30, 31, 32, 33 eller 34 § eller 35 § andra stycket, straffes med dagsböter.

64 §.

Försummar arbetsgivare att fullgöra anmälningsskyldighet, varom stadgas i 31, 33, 36 eller 37 §, dömes till böter från och med fem till och med trehundra kronor. Har arbetsgivare eller annan för arbetsgivarens räkning mot bättre vetande lämnat

Försummar arbetsgivare att fullgöra anmälningsskyldighet, varom stadgas i 31 eller 33 §, dömes till böter från och med fem till och med trehundra kronor. Har arbetsgivare eller annan för arbetsgivarens räkning mot bättre vetande lämnat orik-

(Gällande lydelse)

oriktig uppgift i anmälan, som avses i nämnda paragrafer, straffes med dagsböter.

(Föreslagen lydelse)

tig uppgift i anmälan, som avses i nämnda paragrafer, straffes med dagsböter.

73 §.

Över arbetarskyddsstyrelsens beslut i ärende, som avses i 23, 24, 25, 29, 30, 31, 33, 36 eller 37 §, 40 § tredje stycket eller 70 § andra stycket, må klagan ej föras.

Över arbetarskyddsstyrelsens beslut i ärende, som avses i 23, 24, 25, 29, 30, 31 eller 33 §, 40 § tredje stycket eller 70 § andra stycket, må klagan ej föras.

Talan mot — — — — — — — — — — ämbetsverks beslut.

---

*Denna lag träder i kraft den dag
Konungen förordnar.*

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 april 1962.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, SKOGLUND, EDENMAN, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, fråga om vissa *ändringar i arbetarskyddslagen* samt anför.

Arbetarskyddsstyrelsen har i skrivelse den 20 december 1960 framlagt förslag till ändringar i arbetarskyddslagens särbestämmelser för kvinnlig arbetskraft i fråga om nattvila och arbete under jord. Skrivelsen har remissbehandlats i vanlig ordning.

Jag anhåller nu att få upptaga detta ärende till närmare behandling och avser att i samband därmed även behandla arbetarskyddslagens generella bestämmelser om nattvila.

Arbetarskyddslagens bestämmelser

Enligt *arbetarskyddslagen den 3 januari 1949* (nr 1; ändr. 1950: 70, 1955: 100 och 1958: 111) gäller som allmän regel — avseende både män och kvinnor — att arbetstagaren skall åtnjuta erforderlig ledighet för nattvila och att i denna ledighet skall ingå tiden mellan kl. 23 och kl. 5 (19 § första stycket). Avvikelse från denna regel får ske, om visst arbete med hänsyn till sin natur, allmänhetens behov eller annan särskild omständighet måste fortgå jämväl nattetid eller eljest bedrivs före kl. 5 eller efter kl. 23. Har natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i driften eller medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom, får likaledes arbete som på grund härav är nödvändigt — s. k. nödfallsarbete — utföras mellan kl. 23 och kl. 5 (19 § andra stycket). Arbetstagare i överordnad ställning må, där så befinner påkallat, användas till arbete mellan nämnda klockslag utan hinder av det generella förbudet (19 § tredje stycket).

När särskilda skäl föranleder därtill, äger arbetarskyddsstyrelsen medge, att arbetstagare användes till arbete mellan kl. 23 och kl. 5 i vidare utsträckning än som följer av de avvikelser som nyss sagts (20 § första stycket). Sådant undantag får också medgivas av styrelsen, då det av utta-

lande från arbetstagarnas sammanslutning eller sammanslutningar eller annorledes framgår, att det stora flertalet av de arbetstagare, som skulle beröras av undantaget, finner detta önskvärt, samt ohälsa eller överanstängning inte skäligen kan befaras uppkomma därigenom (20 § andra stycket).

Utöver de nu behandlade generella reglerna om nattvila innehåller arbetarskyddslagen särbestämmelser i fråga om den kvinnliga arbetskraften. Sålunda stadgas, att kvinna, som användes till hantverks- eller industriellt arbete, skall för nattvila beredas oavbruten ledighet från arbetet minst elva timmar varje dygn. I denna ledighet skall ingå tiden mellan kl. 22 och kl. 5 eller, i den utsträckning arbetarskyddsstyrelsen så medgivit beträffande viss ort, visst slag av arbete eller visst arbetsställe, annan tid om sju timmar i följd mellan kl. 22 och kl. 7 (36 § första stycket). Stadgandet gäller inte arbetstagare i överordnad ställning (36 § andra stycket).

Avvikelse från det särskilda nattarbetsförbudet får ske, då fråga är om nödfallsarbete. Det åligger därvid arbetsgivaren att senast inom två dygn från nödfallsarbetets början göra anmälan till arbetarskyddsstyrelsen med angivande av orsaken till arbetet samt dess omfattning och varaktighet. Nödfallsarbetet får inte fortsättas utöver två dygn utan att tillstånd sökts hos arbetarskyddsstyrelsen (36 § tredje stycket).

Vidare får nattvilan inskränkas till tio timmar om dygnet under en tid om sammanlagt högst 60 dagar om året på arbetsställe, där på grund av verksamhetens natur under vissa tider av året förekommer hopat arbete (säsongarbete), ävensom undantagsvis på andra arbetsställen, om arbetet där måste forceras på grund av särskilda omständigheter. Innan sådan inskränkning sker skall arbetsgivaren, med angivande av orsaken därtill, göra anmälan till yrkesinspektören om de dagar under vilka inskränkningen skall gälla (37 § första stycket). I fråga om sådana verksamhetsgrenar, som avser förarbetning av varor underkastade hastig försämring, äger arbetarskyddsstyrelsen medgiva undantag från de särskilda bestämmelserna om nattvila för kvinnor (37 § andra stycket).

Slutligen äger Kungl. Maj:t, när synnerliga skäl föranleder därtill, beträffande visst slag av arbete eller visst arbetsställe medgiva, att kvinna användes till arbete mellan kl. 22 och kl. 5 i vidare utsträckning än som följer av övriga nu återgivna bestämmelser (37 § tredje stycket).

Beträffande arbete under jord stadgar arbetarskyddslagen, att kvinna inte får användas till sådant arbete i gruva eller stenbrott (34 §). Något undantag från denna regel finns inte.

Internationella konventioner

Internationella arbetsorganisationens konvention nr 89 angående kvinnors nattarbete inom industrien (reviderad San Francisco 1948) innehåller bestämmelser om förbud mot dylikt arbete, vilka i sina huvuddrag

överensstämmer med arbetarskyddslagens särbestämmelser i fråga om den kvinnliga arbetskraften. Vissa skiljaktigheter finns dock. Så t. ex. är enligt konventionen företags karaktär av industri avgörande för om nattarbetsförbud skall föreligga och icke, såsom enligt arbetarskyddslagen, arbetets art av industri- eller hantverksarbete. Konventionens bestämning får till följd att även städningsarbete o. d. inom industrilokaler faller under nattarbetsförbudet. De föreliggande skiljaktigheterna har gjort att de svenska statsmakterna icke ansett sig kunna ratificera konventionen.

Däremot har Sverige ratificerat Internationella arbetsorganisationens konvention nr 45 angående användande av kvinnor till arbete under jord i gruvor av alla slag (Genève 1935). Huvudregeln i denna konvention är, att kvinnor inte får användas till arbete under jord i gruvor. Nationell lagstiftning får emellertid göra undantag från förbudet för dels personer, som intar en ledande ställning och icke utför manuellt arbete, dels personer, som användes till sanitär eller social tjänst, dels personer, som under loppet av sina studier för yrkesutbildning tillbringar en tid i de underjordiska delarna av en gruva, dels ock andra personer, som för utövande av ett icke manuellt yrke tillfälligtvis har att nedstiga i de underjordiska delarna av en gruva. Uppsägning av konventionen kan ske tidigast år 1967.

Arbetarskyddsstyrelsens förslag

Arbetarskyddsstyrelsen lämnar i sin skrivelse inledningsvis en redogörelse för statsmakternas tidigare ställningstaganden till frågan om det särskilda nattarbetsförbudet för kvinnor.

Styrelsen framhåller, att olägenheterna med nattarbete närmast torde ligga på det sociala planet och bestå i obekvämt arbetstid med bl. a. svårigheter för den nattarbetande att använda fritiden på samma sätt som den som har dagarbete, i besvärligheter för familjen med hänsyn till bl. a. olika förläggning av måltider, i svårigheten att få sova ostört efter nattskift och i liknande omständigheter. Rena arbetarskyddssynpunkter kan också spela in såtillvida som vissa personer genom att utföra skiftarbete kan ådraga sig hälsobesvär, bl. a. magåkommor. Från fysiologiska synpunkter kan det i allmänhet, anför styrelsen, inte finnas anledning att göra skillnad mellan könen när det gäller nattarbete. I vissa fall kan ett arbete rent fysiskt vara så ansträngande, att det inte passar för kvinnor, men detta förhållande har då icke speciellt med nattarbete att göra.

Arbetarskyddsstyrelsen förklarar slutligen att, även om styrelsen anser att det från arbetarskyddssynpunkt inte borde möta betänkligheter att upphäva det särskilda nattarbetsförbudet för kvinnor, styrelsen dock inte funnit sig böra framlägga förslag härom. I stället föreslås, att Kungl. Maj:ts möjlighet att i viss utsträckning medge dispens från förbudet måtte överflyttas på arbetarskyddsstyrelsen.

Beträffande arbete under jord föreslår arbetarskyddsstyrelsen, att det absoluta förbudet i arbetarskyddslagen att använda kvinna till arbete under jord i gruva eller stenbrott mjukas upp genom att de undantag införes, som är medgivna i den av Sverige ratificerade konventionen härom. Härvid kan, yttrar styrelsen, antingen undantagen intagas i lagstadgandet eller också styrelsen få befogenhet att meddela motsvarande eftergifter. Styrelsen anser att det senare förfarandet är att föredraga, då det ger möjlighet att i det enskilda fallet undersöka hur förhållandena på platsen gestaltar sig.

Remissyttrandena

Över arbetarskyddsstyrelsens förslag har, efter remiss, yttranden avgivits av socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, arbetsmarknadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, statens institut för folkhälsan, överstyrelsen för yrkesutbildning, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige och Förste provinsialläkarnes förening.

Så gott som samtliga remissorgan har godtagit arbetarskyddsstyrelsens förslag om ändring i särbestämmelserna för kvinnlig arbetskraft i fråga om såväl nattarbetsförbudet som arbete under jord.

Enligt *arbetsmarknadsstyrelsen* är arbetarskyddslagens regler om kvinnors användande i arbete i många stycken föråldrade eller saknar betydelse. Därtill kommer, framhåller styrelsen, att de bidrar till att begränsa kvinnornas tillträde till vissa arbetsområden. Enligt styrelsens uppfattning borde de särskilda bestämmelserna för kvinnlig arbetskraft vara begränsade till vad som kan anses erforderligt ur arbetarskyddssynpunkt, exempelvis sådana som gäller ledighet i samband med barnsörd. *Svenska arbetsgivareföreningen* anser starka skäl tala för att helt upphäva det speciella nattarbetsförbudet för kvinnor och understryker, att den föreslagna administrativa ändringen inte bör anses som en definitiv lösning.

Medicinalstyrelsen anser, att det går en väsentlig skiljelinje mellan kvinnor, som har barn under 16 år i hemmet, och övriga. Beträffande de sistnämnda ifrågasätter styrelsen om inte generella regler skulle kunna gälla, medan däremot för den förstnämnda kategorin dispens från det särskilda nattarbetsförbudet borde göras beroende av barnavårdsnämndens medgivande. *Förste provinsialläkarnes förening* framhåller att dispensgivningen bör handhas med stor försiktighet.

Socialstyrelsen motsätter sig arbetarskyddsstyrelsens förslag i fråga om nattarbetsförbudet och framhåller de många olägenheter, som är förenade med nattarbete. Styrelsen vill närmast ifrågasätta om inte det allmänna, för både män och kvinnor gällande förbudet, borde bli föremål för översyn.

Beträffande de föreslagna undantagen från förbudet mot kvinnors användande till arbete under jord hävdar *Svenska arbetsgivareföreningen*,

att dessa undantag borde göras generella och inte beroende av arbetarskyddsstyrelsens tillstånd i varje enskilt fall, medan *Landsorganisationen* anser det av arbetarskyddsstyrelsen föreslagna tillvägagångssättet vara att föredraga med hänsyn till att styrelsen då har möjlighet att undersöka förhållandena på arbetsplatsen innan tillstånd ges.

Departementschefen

Arbetarskyddslagstiftningen har till ändamål att garantera arbetstagarerna arbetsförhållanden, som inte äventyrar deras hälsa och välbefinnande. Sedan frågor av detta slag började bli föremål för lagstiftarnas uppmärksamhet har arbetsförhållandena inom industrien, som i detta sammanhang främst är av intresse, undergått avsevärda förändringar. Arbetarskyddslagstiftningen kan inte undgå att påverkas av denna utveckling. Omständigheter, som tidigare påkallade särskild uppmärksamhet med hänsyn till arbetskraftens behov av skydd mot hälsofara, kan ha förlorat i betydelse. Å andra sidan kan nya förhållanden ha tillkommit, som ändrar eller ökar hälsoriskerna för arbetstagarerna.

Under ett tidigare skede av arbetarskyddslagstiftningens tillvaro var det naturligt att stor vikt fästes vid regler till förhindrande av skadeverklningar, som beror på ett övermått av arbete. Arbetets förläggning under dygnet tillmättes därvid inte den minsta betydelsen. Vår nuvarande arbetarskyddslag innehåller också i fråga om vuxna arbetstgares arbete nattetid dels allmänna bestämmelser, som gäller både män och kvinnor, dels särskilda regler rörande den kvinnliga arbetskraften.

Enligt de allmänna bestämmelserna skall arbetstagarerna åtnjuta erforderlig ledighet för nattvila och i denna ledighet skall ingå tiden mellan kl. 23 och kl. 5. Avvikelse härifrån får ske, om visst arbete med hänsyn till sin natur, allmänhetens behov eller annan särskild omständighet måste bedrivas nattetid. Vidare får avvikelse ske, när det är fråga om s. k. nödfallsarbete, dvs. arbete som blivit nödvändigt på grund av olyckshändelse, naturkatastrof och liknande omständigheter.

Utöver dessa avvikelser gäller, att arbetarskyddsstyrelsen får medge undantag från nattarbetsförbudet, dels om det föreligger särskilda skäl och dels om det av uttalande från arbetstgarnas sammanslutning eller annorledes framgår, att det stora flertalet av de arbetstgare, som skulle beröras av undantaget, finner detta önskvärt och det inte skäligen kan befaras att ohälsa eller överansträngning kan bli följd.

Enligt de särskilda reglerna för den kvinnliga arbetskraften skall kvinnor, som användes till hantverks- eller industriellt arbete, beredas oavbruten ledighet för nattvila under minst elva timmar varje dygn. I denna ledighet skall ingå tiden mellan kl. 22 och kl. 5 eller, efter medgivande av arbetarskyddsstyrelsen, annan tid om sju timmar i följd mellan kl. 22

och kl. 7. Även från dessa regler får avvikelser göras vid nödfallsarbete och i vissa andra särskilda fall. Kungl. Maj:t kan dessutom beträffande visst slags arbete eller visst arbetsställe medge att kvinnor användes till arbete mellan kl. 22 och kl. 5 i vidare utsträckning än som annars skulle vara möjligt.

Betraktar man bestämmelserna om nattarbete mot bakgrund av de förhållanden, som nu råder inom arbetslivet, är det mycket som talar för att dessa bestämmelsers betydelse från arbetarskyddssynpunkt inte är lika stor i våra dagar som tidigare. Arbetstidens förkortning, den alltmer ökande mekaniseringen inom industrien, förbättrade arbetshygieniska förhållanden och den starkt höjda levnadsnivån för alla grupper av arbetstagare gör att nattarbete inte på samma sätt som förr behöver innebära våda för arbetstagarnas hälsa. Samtidigt som insättandet av kapitalkrävande maskinell utrustning i produktionen varit en viktig faktor för förbättringen av arbetstagarnas villkor har kravet på ett effektivt utnyttjande av de nämnda produktionsresurserna ökat behovet av nattarbete.

Det särskilda nattarbetsförbudet för kvinnor vilar på uppfattningen att kvinnorna har mindre motståndskraft mot de hälso-risker, som kan vara förenade med nattarbete, men får i viss mån även ses som ett uttryck för ett särskilt skyddsbehov, bottnande i att kvinnorna tidigare haft svårare att göra sig gällande på arbetsmarknaden än männen. I sistnämnda hänseende har en radikal förändring skett. Bland kvinnorna finns en arbetskraftsreserv, som vårt näringsliv ivrigt efterfrågar för sin fortsatta expansion, och kvinnorna har nu andra förutsättningar än förr att hävda sin ställning på arbetsmarknaden. Ännu återstående löneskillnader mellan män och kvinnor utjämnas och skall enligt arbetsmarknadsparternas överenskommelse vara avskaffade inom få år. Denna utveckling mot jämställdhet mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden gör det naturligt att till granskning ta upp lagbestämmelser, som kan vara ägnade att konservera bestående skiljaktigheter mellan manlig och kvinnlig arbetskraft när det gäller möjligheterna att uppnå samma utbyte av en likvärdig anställning.

Arbetarskyddsstyrelsen har föreslagit en ändring i fråga om det särskilda nattarbetsförbudet för kvinnor såtillvida att Kungl. Maj:ts befo-genhet att meddela dispens skulle överflyttas på styrelsen. Förslaget, som godtagits av så gott som samtliga remissorgan, skulle dock endast innebära en i och för sig välkommen administrativ förenkling. De omständigheter som jag i det föregående berört talar för att man bör gå längre än arbetarskyddsstyrelsen föreslagit.

Den moderna yrkeshygienen och utvecklingen i övrigt har gjort, att frågan om det särskilda nattarbetsförbudet för kvinnor numera knappast framstår som en arbetarskyddsfråga i egentlig mening. I stället synes problemet på senare tid huvudsakligen ha kommit att röra barnens situation,

då modern arbetar borta på natten. Detta är emellertid ett spørsmål, som enligt min uppfattning inte ägnar sig för behandling i arbetarskyddslagen. Man får i detta sammanhang också hålla i minnet, att förbudet endast gäller hantverks- och industriarbete, medan vård- och serviceyrkena och därmed jämställda arbetsområden ligger utanför bestämmelsens tillämpningsområde.

Vid bedömande av behovet av det särskilda nattarbetsförbudet har statsmakterna inte minst fäst avseende vid att de i industriellt arbete verk samma kvinnorna genom sina organisationer tidigare uttalat sig för en regel av detta slag. Härvidlag har en omsvängning inträtt. I samband med att kvinnolönefrågan tagit ett avgörande steg mot en lösning, som tillfredsställer kvinnornas önskemål, har företrädare för Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen inför mig givit till känna som sin gemensamma uppfattning att särbestämmelserna för kvinnors nattarbete nu kan utgå ur lagen.

Jag hyser med hänsyn till det anförda inte några betänkligheter mot att avskaffa det särskilda nattarbetsförbudet för kvinnor. Det kan tilläggas, att detta förbud inte har någon motsvarighet i dansk eller norsk lagstiftning.

I fortsättningen kommer alltså villkoren för nattarbete att för både män och kvinnor regleras genom bestämmelserna om det generella nattarbetsförbudet. Som dessa regler nu är utformade skall i nattvilan ingå tiden mellan kl. 23 och kl. 5, om inte dispens meddelas av arbetarskyddsstyrelsen. För att möjliggöra tvåskiftarbete även i fall då veckoarbetstiden uttages under fem dagar bör, i överensstämmelse med önskemål som uttalats av arbetsmarknadsparterna, en jämkning göras så att den tid, som skall ingå i nattvilan, bestämmas till tiden mellan kl. 24 och kl. 5.

För att arbetet skall kunna bedrivas i treskift fordras dispens av arbetarskyddsstyrelsen från bestämmelsen om att tiden mellan kl. 24 och kl. 5 skall ingå i nattvilan. I det kommittéförslag, som låg till grund för arbetarskyddslagen, förutsattes att dispens från det generella nattarbetsförbudet, även utan tillstyrkan av arbetstagarna, skulle kunna medges på företagsekonomiska skäl. Vissa senare uttalanden i förarbetena till lagen har dock kunnat föranleda tveksamhet på denna punkt och har tagits till intäkt för en återhållsam praxis. Med hänsyn till den betydelse som skiftgång med nattarbete kan ha för ett effektivt utnyttjande av industriens produktionskapacitet vill jag uttala, att det inte bör möta något hinder att utnyttja den ifrågavarande dispensbestämmelsen även i fall då endast företagsekonomiska skäl åberopas.

Arbetarskyddslagen innehåller en bestämmelse, som förbjuder användande av kvinnor till arbete under jord. På denna punkt är vårt land bundet av Internationella arbetsorganisationens konvention nr 45,

som kan sägas upp av Sverige med verkan tidigast från mitten av år 1968. Förbudet i arbetarskyddslagen är absolut, medan däremot konventionen medger vissa undantag. Enligt konventionsbestämmelsen, sådan den lyder i svensk översättning, kan från förbudet undantagas personer, som intar en ledande ställning och inte utför manuellt arbete, personer, som användes till sanitär eller social tjänst, personer, som under loppet av sina studier för yrkesutbildning tillbringar en tid i de underjordiska delarna av en gruva, och andra personer, som för utövande av ett icke manuellt yrke tillfälligtvis har att nedstiga i de underjordiska delarna av en gruva.

Arbetarskyddsstyrelsen har föreslagit att styrelsen skall få möjlighet att ge dispens från förbudet mot arbete under jord i den omfattning, som undantag är medgivet enligt konventionen. Jag ansluter mig till detta förslag. Dispens bör dock inte fordras för att kvinna i överordnad ställning skall få arbeta under jord. Bestämmelserna bör, utan att någon avvikelse i sak är avsedd, utformas något annorlunda än den svenska översättningen av konventionstexten. Beslut av arbetarskyddsstyrelsen i dispensärende bör kunna överklagas i vanlig ordning.

Då det är angeläget att de av mig förordade lagändringarna träder i kraft snarast möjligt, bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att förordna om ikraftträdandet.

I enlighet med det anförda har inom socialdepartementet upprättats förslag till *lag om ändring i arbetarskyddslagen den 3 januari 1949 (nr 1)*.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över förenämnda lagförslag, som har den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Ulf Jirlow

---

¹ Bilagan, som är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 18 april 1962.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet REGNER,
regeringsrådet JARNERUP,
justitieråden AF TROLLE,
BOMGREN.

Enligt lagrådet den 16 april 1962 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 6 april 1962, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändring i arbetarskyddslagen den 3 januari 1949.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn Ingrid Hilding.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Birgitta Liljefors

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 april
1962.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, lagrådets den 18 april 1962 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 6 april 1962 remitterade förslaget till *lag om ändring i arbetarskyddslagen den 3 januari 1949 (nr 1)* och hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ian Lagergren